

RAHANPESU

APV sijoitustutkinnot materiaali

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	LAKI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ	5
3	RISKIARVIO	8
3.1	VALVOJAKOHTAINEN RISKIARVIO	8
3.2	ILMOITUSVELVOLLISEN RISKIARVIO.....	8
4	ASIAKKAAN TUNTEMINEN JA RISKIPERUSTEINEN ARVIOINTI	9
4.1	ASIAKKAAN TUNNISTAMINEN JA HENKILÖLLISYYDEN TODENTAMINEN	10
4.2	ASIAKKAAN TUNTEMISTIEDOT JA NIIDEN SÄILYTTÄMINEN.....	12
4.3	ASIAKASTA KOSKEVIEN TIETOJEN HANKKIMINEN, JATKUVA SEURANTA JA SELONOTTOVELVOLLISUUS	13
4.3.1	<i>Todentamisasiakirjat</i>	13
4.4	VAKUUTUSTUOTTEISIIN LIITTYVÄ ERITYINEN TUNNISTAMISVELVOLLISUUS	15
4.5	TOSIASIALLISEN EDUNSAAJAN TUNNISTAMINEN	15
4.6	ASIAKKAAN TUNTEMISTA KOSKEVIEN VELVOLLISUUKSIEN TÄYTTÄMINEN ILMOITUSVELVOLLISEN PUOLESTA 16	
4.7	YKSINKERTAISTETTU ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUS	17
4.8	SÄHKÖISEEN RAHAAN LIITTYVÄ POIKKEUS ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUDESTA.....	18
4.9	TEHOSTETTU ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUS	18
4.10	ETÄTUNNISTAMISEEN LIITTYVÄ TEHOSTETTU TUNTEMISVELVOLLISUUS	18
4.11	KIRJEENVAIHTAJASUHTEISIIN LIITTYVÄ TEHOSTETTU TUNTEMISVELVOLLISUUS.....	19
4.12	POLIITTISETI VAIKUTUSVALTAISEEN HENKILÖÖN LIITTYVÄ TEHOSTETTU TUNTEMISVELVOLLISUUS.....	19
4.13	KIRJEENVAIHTAJA-, PÖYTÄLAATIKKOPANKKI- TAI VASTAAVA LIIKESUHDE.....	20
4.14	MAKSAJANTIETOASETUS	21
5	ORGANISOITUMINEN	22
6	ILMOITUSVELVOLLISUUS, SALASSAPITOVELVOLLISUUS SEKÄ LIIKETOIMEN KESKEYTTÄMINEN 23	
6.1	VELVOLLISUUS TEHDÄ ILMOITUS EPÄILYTTÄVÄSTÄ LIIKETOIMESTA	23
6.2	ILMOITUKSEN MUOTO JA SISÄLTÖ.....	24
6.3	EPÄILYTTÄVIÄ LIIKETOIMIA KOSKEVIEN TIETOJEN SÄILYTTÄMINEN.....	25
6.4	EPÄILYTTÄVIÄ LIIKETOIMIA KOSKEVA SALASSAPITOVELVOLLISUUS JA SALASSAPITOVELVOLLISUUTTA KOSKEVAT POIKKEUKSET.....	25
6.5	LIIKETOIMEN KESKEYTTÄMINEN JA SIITÄ KIELTÄYTYMINEN.....	26
7	RAHANPESUN VALVONTAREKISTERI	26
7.1	RAHANPESUN VALVONTAREKISTERIIN MERKITTÄVÄT TIEDOT JA MUUTOKSISTA ILMOITTAMINEN	26
7.2	LUOTETTAVUUS.....	27
7.3	RAHANPESUN VALVONTAREKISTERIIN MERKITYJEN TIETOJEN POISTAMINEN.....	28
7.4	TIETOJEN ANTAMINEN RAHANPESUN VALVONTAREKISTERISTÄ JA TIETOJEN PÄIVITTÄMINEN MUISTA REKISTEREISTÄ.....	28
8	TOSIASIALLISSIA EDUNSAAJIA KOSKEVAT TIEDOT	28
9	VALVONTA	29
9.1	VALVONTAVIRANOMAISET JA ILMOITUS RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSELLE	29
9.2	ILMOITUSVELVOLLISEN JOHDON TOIMINNAN MÄÄRÄAIKAINEN RAJOITTAMINEN, TOIMEENPANOKIELTO, OIKAISUKEHOTUS JA UHKASAKKO.....	30

9.3	RIKKOMUSEPÄILYISTÄ ILMOITTAMISEEN ILMOITUSVELVOLLISEN SISÄLLÄ JA JÄRJESTELMÄ ILMOITUSTEN VASTAANOTTAMISEKSI.....	31
9.4	TYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTUS JA SUOJELEMINEN SEKÄ TOIMINTAOHJEET.....	32
10	RAHANPESUN SELVITTELYKESKUS.....	33
10.1	RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITAMISEN ESTÄMISTÄ, PALJASTAMISTA JA SELVITTÄMISTÄ KOSKEVA REKISTERI	33
10.2	RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN OIKEUS SAADA, KÄYTTÄÄ JA LUOVUTTAÄ SEKÄ VAIHTAA TIETOA	34
11	KANSAINVÄLISET FINANSSIPAKOTTEET JA VAROJEN JÄÄDYTTÄMINEN	35
12	MUUTOKSIA 1.1.2019	37

1 JOHDANTO

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen perustuu kansainvälisiin standardeihin. Sääntelyllä pyritään siihen, että globaaleilla rahoitusmarkkinoilla noudatetaan yhtenäisiä asiakkaan tuntemista koskevia menettelytapoja. Tärkeässä roolissa on OECD:n alaisuudessa toimiva, hallitusten välinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering). EU:n rahanpesudirektiivit perustuvat FATFin suositukseen.

Lainsäädännön tavoitteena on torjua aiempaa tehokkaammin harmaata taloutta ja talousrikollisuutta valtioneuvoston strategian tavoitteiden mukaisesti. Talousrikokset ovat Suomessa yksi suurimmista rikollisuuden muodoista rahanpesun taustalla.

Suomessa Keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva rahanpesun selvittelykeskus käsittelee sille tehty rahanpesuepäilyilmoitukset. Rahanpesun vastaisen lainsäädännön kehittämisestä vastaa sisäasiainministeriö. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa, että sen valvottavien menettelytavat, riskienhallinta ja sisäinen valvonta täyttävät lakien asettamat vaatimukset.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja sääntelyä käsittelee myös laaja joukko kansainvälistä suosituksia ja ohjeita. Näistä tärkeimpiä ovat:

- Komission ylikansallinen riskiarvio, jossa on keskeisten alueiden kattava riskikartoitus ja luettelo rikollisten yleisimmistä rahanpesutavoista sekä suosituksia EU-maille siitä, miten tunnistettujen riskien kohdalla toimitaan, esimerkiksi lisätään tiettyjen toimien riskianalyysia tai valvontaa.
- Riskiperusteista valvontaa koskevat yleiset ohjeet
- Kannanotto EU:n finanssisektoria uhkaavista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä
- Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin liittyvä ohjeistus (The Risk Factors Guidelines)
- Keskitettyä yhteyshenkilöä koskeva raportti ja ehdotus tekniseksi sääntelystandardiksi

Finanssilaitoksilla on velvollisuus tuntea asiakkaansa toimintaa, havaita ja selvittää epäilyttäviä liiketoimia sekä ilmoittaa epäilyistään Rahanpesun selvittelykeskukselle.

Tämän monisteen tavoitteena on kuvata tiiviisti rahanpesua koskevan sääntelyn pääkohdat.

2 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Lain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

Finanssialalla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskeva sääntely kohdistuu erityisesti seuraaviin toimijoihin:

- luottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
- sijoituspalveluyritykset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
- rahastoyhtiöt ja säilytysyhteisöt,
- vaihtoehtorahastojen hoitajat, säilytysyhteisöt ja erityiset säilytysyhteisöt,
- arvopaperikeskus,
- tilinhoitajat
- maksulaitokset,
- vakuutusyhtiöt,
- vakuutusyhdistykset,
- työeläkevakuutusyhtiöt,
- vakuutusedustajat,
- maksulaitoslaissa tarkoitetut henkilöt ja
- ulkomaisten luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden,
- ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajien, vakuutusyhtiöiden ja maksulaitosten Suomessa sijaitsevat sivuliikkeet.

Sääntelyä sovelletaan myös muun muassa:

- Joukkorahoituksen välittäjiin
- Rahapeliyhteisöihin
- Tilintarkastajiin
- Asianajajiin
- Kiinteistövälittäjiin
- Rahoituspalveluja tarjoaviin yrityksiin
- Panttilainauslaitoksiin
- Perintätoimistoihin
- Veroneuvojiin
- Kirjanpitäjiin
- Tavaravälittäjiin

Sääntelyä ei sovelleta taloudelliseen toimintaan, jota harjoitetaan satunnaisesti tai hyvin rajoitetusti ja seuraavat edellytykset täytyvät:

- toiminta on vähäistä;
- toiminta ei ole henkilön pääasiallista liiketoimintaa vaan siihen suoraan liittyvää oheispalvelua jonka osuus tilikauden liikevaihdosta on enintään viisi prosenttia;
- toimintaa harjoittaa henkilö, joka ei harjoita pääasiallisena liiketoimintanaan
- toimintaa tarjotaan pääasiallisen liiketoiminnan asiakkaille eikä sitä tarjota yleisesti yleisölle

Lisäksi sääntelyä ei sovelleta toiminnassa, joka koskee oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävänä tässä laissa pidetään varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellista neuvontaa, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

Rahanpesulakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella.

Rahanpesulla tarkoitetaan toimintaa, jossa

- otetaan vastaan, käytetään, muunnetaan, luovutetaan, siirretään, välitetään tai pidetään hallussa rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset taikka
- peitetään tai häivytetään rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellinen luonne, alkuperä, sijainti tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustetaan tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä.

Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan toimintaa, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan:

- panttivangin ottamista tai kaappausta,
- sellaista tuhotyötä, törkeää tuhotyötä tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelua, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa tarkoitettuna rikoksena,
- tuhotyötä,
- ydinräjähdერიkosta, terveyden vaarantamista
- murhaa, tappoa, surmaa, törkeää pahoinpitelyä, vapaudenriistoa, törkeää vapaudenriistoa, törkeää ihmiskauppaa, panttivangin ottamista tai törkeää julkisrauhan rikkomista tai niillä uhkaamista, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa

Poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka toimii tai on toiminut julkisessa tehtävässä:

- valtionpäämiehenä, hallituksen päämiehenä, ministerinä, vara- tai apulaisministerinä
- parlamentin jäsenenä
- poliittisten puolueiden johtoelinten jäsenenä
- ylimpien tuomioistuinten, perustuslakituomioistuimen tai muun vastaavan oikeuselimen jäsenenä, jonka päätöksiin ei voida poikkeustapauksia lukuun ottamatta hakea muutosta
- tilintarkastustuomioistuimen ja valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavan valtion varainhoitoa tarkastavan ylimmän päättävän elimen jäsenenä
- keskuspankin johtokunnan jäsenenä
- suurlähettiläänä tai asiainhoitajana
- puolustusvoimissa vähintään kenraalikuntaan kuuluvana upseerina
- valtion kokonaan omistaman yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimen jäsenenä
- kansainvälisten yhteisöjen johtajana, varajohtajana ja hallituksen jäsenenä

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsenenä tarkoitetaan:

- aviopuolisoa tai kumppania, joka asianomaisen maan kansallisessa lainsäädännössä rinnastetaan aviopuolisoon
- lapsia ja heidän aviopuolisojaan tai edellä tarkoitettua kumppania
- vanhempia

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppanilla tarkoitetaan:

- kaikkia luonnollisia henkilöitä, joiden tiedetään olevan yhteisöjen tai elinkeinonharjoittajien tai oikeudellisten järjestelyjen todellisia yhteisomistajia ja edunsaajia tai joilla tiedetään olevan mikä tahansa muu läheinen liikesuhde poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai tämän perheenjäsenen kanssa

- kaikkia luonnollisia henkilöitä, jotka ovat sellaisten yhteisöjen tai elinkeinonharjoittajien tai oikeudellisten järjestelyjen todellisia yksinomistajia ja edunsaajia, joista tiedetään, että ne on tosiasiaassa perustettu poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai tämän perheenjäsenen eduksi.

Yhteisön tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä:

- omistaa suoraan tai välillisesti suuremman kuin 25 % osuuden oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa vastaavan osuuden oikeushenkilöstä;
- käyttää suoraan tai välillisesti suurempaa kuin 25 % osuutta oikeushenkilön äänioikeuksista, ja tämä äänimäärä perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin, tai;
- käyttää muulla tavoin tosiasiallisesti määräysvaltaa oikeushenkilössä.
- osoituksena suorasta omistuksesta pidetään sitä, että luonnollisella henkilöllä on suurempi kuin 25 % omistusosuus tarkasteltavasta oikeushenkilöstä.
- osoituksena välillisestä omistuksesta pidetään sitä, että:
  - oikeushenkilöllä, jossa yksi tai useampi luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on suurempi kuin 25 % omistusosuus tai suurempi kuin 25 % osuus äänioikeuksista tarkasteltavasta oikeushenkilöstä, tai;
  - luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin perustuva oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä tarkasteltavan oikeushenkilön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä.

Ulkomaisen trustin tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan tosiasiallista määräysvaltaa käyttävää luonnollista henkilöä, joka on trustin:

- perustaja tai tämän mahdollisesti asettama suojelija
- omaisuudenhoitaja,
- edunsaaja.

Aatteellisen yhdistyksen tosiasiallisina edunsaajina pidetään yhdistysrekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina pidetään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Säätiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään säätiörekisteriin merkittyjä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä. Asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä.

Maksulaitoslaissa tarkoitetun maksulaitoksen ja sähkörahayhteisön, joka tarjoaa maksupalvelua tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskua Suomeen ETA-valtion alueelta sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä, on nimettävä keskitetty yhteyshenkilö.

3 Riskiarvio

Sisäministeriö toimii kansallisena viranomaisena, joka sovittaa yhteen kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laadintaa. Riskiarviossa on tunnistettava ja arvioitava Suomen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä sekä otettava huomioon Euroopan komission laatima Euroopan unionin laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Kansallista riskiarviota on päivitettävä säännöllisesti.

Kansallisen riskiarvion tarkoituksena on:

- yksilöidä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskit toimialoilla;
- tukea ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista;
- tukea eri toimialojen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien yhdenmukaisten toimintatapojen laadintaa

Sisäministeriön on julkistettava riskiarvion yhteenveto.

3.1 Valvojakohtainen riskiarvio

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on laadittava riskiarvio sen valvonnan piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on riskiarviota laatiessaan otettava huomioon:

- komission laatima Euroopan unionin laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio ja sen osoittamat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit;
- kansallinen riskiarvio ja sen osoittamat kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit;
- sen valvomaan toimialaa koskevat ilmoitusvelvollisten ja niiden asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on otettava huomioon valvonnan laajuutta ja toistuvuutta suunnitellessaan tekemänsä riskiarvio, ilmoitusvelvollisen toiminnalle sallitut poikkeukset sekä tarkoitetut toimialaa koskevat riskit.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on päivitettävä valvojakohtaista riskiarviota säännöllisesti tai kun ilmoitusvelvollisen toiminnassa tapahtuu valvojakohtaiseen riskiarvioon vaikuttavia merkittäviä seikkoja tai muutoksia.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on julkistettava riskiarvion yhteenveto.

3.2 Ilmoitusvelvollisen riskiarvio

Ilmoitusvelvollisen on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti. Riskiarvio ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tai asianajajayhdistykselle tämän pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä.

Ilmoitusvelvollisen on otettava riskiarvion laadinnassa huomioon toimintansa luonne, koko ja laajuus. Ilmoitusvelvollisella on oltava edellä mainitut tekijät huomioon ottaen riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi. Toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan tulee sisältää ainakin:

- sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan kehittämisen;
- sisäisen tarkastuksen, jos tämä on perusteltua ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne ja koko huomioon ottaen.

Ilmoitusvelvollisen on laadittava toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä. Jos ilmoitusvelvollinen on oikeushenkilö, hallituksen, vastuunalaisen yhtiömiehen tai muun vastaavassa asemassa olevan ylimpään johtoon kuuluvan henkilön on hyväksyttävä toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä.

4 Asiakkaan tunteminen ja riskiperusteinen arviointi

Jos ilmoitusvelvollinen ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi sääntelyn edellyttämiä toimia, ilmoitusvelvollinen ei saa perustaa asiakassuhdetta, suorittaa liiketoimintaa tai ylläpitää liikesuhdetta. Jos ilmoitusvelvollinen on luottolaitos, se ei myöskään saa toteuttaa maksutapahtumaa maksutilin kautta, jos se ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimia.

Ilmoitusvelvollisen on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimintoihin sekä jakelukanaviin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

Pääsääntö on, että ilmoitusvelvollisella ei saa olla tunnistamattomia (anonyymeja) asiakkaita. Ilmoitusvelvollisella on oikeus kieltäytyä ottamasta asiakkaaksi tahoa, joka ei anna tietoja itsestään tai toiminnastaan tai jonka koko, toimipaikka tai toiminnan luonne eivät vastaa ilmoitusvelvollisen liiketoimintastrategiaa. Jos esimerkiksi asiakassuhde tai asiakkaan toimeksianto muodostaa tavanomaista suuremman riskin rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen näkökulmasta, ilmoitusvelvollisen ei tarvitse aloittaa asiakassuhdetta tai suorittaa liiketoimintaa. Lainsäädännössä on määritelty tietyt palvelut, joiden tarjoamisesta ilmoitusvelvollinen voi kieltäytyä vain painavasta perusteesta. Yksi painava peruste on esimerkiksi se, ettei ilmoitusvelvollinen voi tunnistaa asiakasta luotettavasti.

Ilmoitusvelvollisella tulee olla riittävät riskienhallintajärjestelmät, joiden avulla se voi arvioida asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia riskejä. Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen sekä väärinkäytösten estämiseen liittyvän riskienhallinnan ei tarvitse muodostaa ilmoitusvelvollisen muusta liiketoiminnasta irrallista kokonaisuutta, vaan se voi sisältyä ilmoitusvelvollisen yleiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan.

Riskiperusteinen lähestymistapa asiakkaan tuntemisessa tarkoittaa, että ilmoitusvelvollinen suhteuttaa asiakkaan tuntemista koskevat toimenpiteensä asiakkaalle tarjottavien palveluiden sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kokoluokkaan.

Asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan. Ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa valvontaviranomaiselle, että ilmoitusvelvollisen asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seuranta koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.

Asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt voidaan jakaa normaalimenettelyyn, yksinkertaistettuun menettelyyn ja tehostettuun menettelyyn. Normaalimenettely tarkoittaa, että valvottava on päättänyt asiakkaan tuntemisessa noudattamastaan vähimmäistasosta, ts. niistä toimista, joilla se varmistuu asiakkaan tuntemisesta päivittäisessä toiminnassaan. Riskiperusteisen arvioinnin pohjalta valvottava myös havaitsee ne suurempaa tai kohonnutta riskiä edustavat asiakasryhmät, palvelut tai tuotteet, joissa sen pitää noudattaa normaalia laajempaa tuntemismenettelyä (tehostettu menettely). Vastaavasti alhaista riskiä edustaviin asiakas- tai liikesuhteisiin sekä tuotteisiin valvottava voi kohdistaa joko normaalia tai yksinkertaistettua menettelyä.

4.1 Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys vakituista asiakassuhdetta perustettaessa. Lisäksi ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys, jos:

- liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen, tai kyse on varojen siirrosta, jonka määrä ylittää 1 000 euroa;
- tavaroiden myynnissä suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus käteisenä on yhteensä vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen;
- kyse on epäilyttävästä liiketoimesta tai jos ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen; tai
- ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyyttä.
- Rahapelitoiminnassa asiakas on kuitenkin tunnistettava ja tämän henkilöllisyys todennettava joko panoksen asettamisen tai voiton maksamisen yhteydessä tai kummassakin tilanteessa, jos pelaajan asettama rahapanos tai lunastama voitto on yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 2 000 euroa.

Jos joku toimii asiakkaan lukuun, ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa ja todentaa myös edustajan henkilöllisyys sekä varmistaa edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta. Ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa asiakkaansa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys asiakassuhdetta perustettaessa taikka viimeistään ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun.

Asiakkaasta hankittavia tietoja tunnistamis- ja yhteystietojen lisäksi ovat (asiakassuhteesta riippuen):

- tiedot asiakkaan toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteet palvelun ja tuotteen käyttämiselle,
- tiedot asiakkaan edustajista, tosiasiallisista edunsaajista, omistussuhteista, taloudellisesta asemasta ja varojen alkuperästä.

Asiakkaan antamia tietoja voi verrata julkisista rekistereistä saataviin tietoihin (esimerkiksi väestörekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri). Ilmoitusvelvollinen voi tarkistaa asiakkaan luottotiedot myös asiakassuhdetta perustettaessa osana normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä

Seuraavassa on esitetty esimerkkitilanteita ja -tapauksia, joita ilmoitusvelvollinen voi ottaa huomioon riskikartoituksissa:

- Asiakkaaseen liittyviä ominaispiirteitä:
  - Asiakassuhteen aloittaminen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa edellyttää erityistä asiakkaan hyväksymismenettelyä ja tehostettua asiakkaan tuntemista
  - Jos asiakas on Suomen viranomainen, ilmoitusvelvollinen voi noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä.
  - Jos asiakas on tavanomainen henkilöasiakas, ilmoitusvelvollinen voi yleensä noudattaa normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä.
  - Jos oikeushenkilöasiakkaan omistus tai toiminta on järjestetty monimutkaisen omistusrakenteen avulla, riittävä tunteminen edellyttää yleensä tietojen hankkimista tosiasiallisista edunsaajista, omistajista ja normaalia säännöllisempää seurantaa.
  - Asiakas toimii toimialalla, jonka on havaittu liittyvän harmaaseen talouteen tai asiakas harjoittaa liiketoimintaansa tavalla, joka antaa ilmoitusvelvolliselle aiheen epäillä asiakkaan toimivan rikollisen toiminnan välikätenä. Asiakkaan tunteminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista ja jatkuvaa seurantaa.
- Maa- ja vastapuoliriskit:
  - kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavasta suhteesta sopiminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta, asian siirtämistä esimiehen tai muun ylemmän tahon hyväksyttäväksi (ylemmän johdon hyväksyntää) ja liikesuhteen säännöllistä seurantaa
  - sellaiset ulkomaanmaksut, joiden kohde- tai alkuperämaa on finanssipakotteiden kohteena tai joiden kohde- tai alkuperämaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö ei täytä kansainvälisiä standardeja valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, edellyttävät sekä maksuliikenteen seuraamista että tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä (esim. trade finance -palvelut).
- Asiamiehet ja ulkoistetut toiminnot
  - Ilmoitusvelvollinen vastaa asiamiestensä toiminnasta ja ulkoistamistaan palveluista.
  - Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen järjestäminen tulee olla selkeästi määritelty ilmoitusvelvollisenn ja sille palveluja tarjoavan tahon välisissä sopimuksissa ja molempien osapuolten ohjeistuksissa.

Ilmoitusvelvollinen on vastuussa asiakkaidensa tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta sekä asiakkaiden tuntemisesta myös silloin, kun asiakkaan tunnistamis- ja tuntemistoimet tekee ilmoitusvelvollinen asiamies tai joku muu ulkopuolinen taho.

Asiakas on tunnistettava ja asiakkaan henkilöllisyys on todennettava asiakassuhteen alussa ennen liiketoimen tai toimeksiannon suorittamista. Poikkeustapauksessa tunnistaminen voidaan saattaa loppuun myöhemmin, mutta kuitenkin ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun.

Seuraavassa on esimerkkejä tunnistamis- ja todentamismenetelmistä asiakassuhdetta perustettaessa:

- Ilmoitusvelvollisen oma henkilökunta tunnistaa asiakkaan ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Ilmoitusvelvollisen asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Kolmas osapuoli tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Ilmoitusvelvollinen tai muu taho ei tapaa asiakasta henkilökohtaisesti, vaan henkilöllisyyden todentaminen perustuu:
  - tunnustuslain tarkoittamaan laatuvarmenteeseen tai vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen
  - postin suorittamaan tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen: sopimus- ja/tai muut asiakirjat lähetetään kirjattuna postilähetysten saantitodistetta vastaan siten, että asiakas noutaa lähetysten henkilökohtaisesti. Posti toimittaa saantitodisteen ilmoitusvelvolliselle.
- Lisäksi etäpalveluissa on syytä selvittää esimerkiksi asiakkaan omissa nimissä olevan pankkitilin ja arvo-osuustilin numerot ja varmistaa, että transaktiot kulkevat asiakkaan ennalta ilmoittamien tilien kautta.

Vakituinen asiakas on pysyväisluonteinen, ilmoitusvelvollisen palveluita toistuvasti käyttävä asiakas sekä asiakas, jolla on vähintään yksi sopimus tai sitoumus ilmoitusvelvollisenn kanssa. Vakituinen asiakassuhde voi olla myös suhde, jonka yhteydenottohetkellä oletetaan tulevan pysyväksi. Tällainen asiakassuhteen perustaminen voi olla esimerkiksi tilin avaaminen, luottosopimuksen solmiminen, rahasto-osuuden merkitseminen tai arvopaperinvälitys- tai toimeksiantosopimuksen solmiminen.

4.2 Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä asiakkaan tuntemista koskevat tiedot luotettavalla tavalla viiden vuoden ajan vakituisen asiakassuhteen päättymisestä tai satunnaisen liiketoimen tilanteessa viiden vuoden ajan liiketoimen päättymisen jälkeen.

Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä:

- nimi, syntymäaika ja henkilötunnus
- edustajan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus
- oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen
- oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet
- oikeushenkilön toimiala
- tosiasiallisten edunsaajien nimi, syntymäaika ja henkilötunnus
- henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, asiakirjan numero tai muu tunnistetieto ja myöntäjä taikka kopio asiakirjasta tai jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä
- tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä tai muut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot
- selonottovelvollisuuden ja vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.

Jos asiakas on ulkomaalainen, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, on lisäksi säilytettävä tieto asiakkaan kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot.

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava asiakkailleen, että asiakkaan tuntemistietoja ja muita henkilötietoja voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu, tutkintaan saattamista varten.

Asiakkaan tuntemistietoja tai muita henkilötietoja, jotka on hankittu ainoastaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi, ei saa käyttää tarkoitukseen, joka on yhteen sopimaton näiden tarkoitusten kanssa.

4.3 Asiakasta koskevien tietojen hankkiminen, jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus

Ilmoitusvelvollisen on hankittava tietoja asiakkaansa toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle.

Lisäksi on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja keston sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta.

Ilmoitusvelvollisen on erityisesti kiinnitettävä huomiota liiketoimiin, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan osalta poikkeavat tavanomaisesta. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta. Tarvittaessa liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä on selvitettävä.

Asiakkaan antamia tietoja voi verrata julkisista rekistereistä saataviin tietoihin (esimerkiksi väestörekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri). Ilmoitusvelvollinen voi tarkistaa asiakkaan luottotiedot myös asiakassuhdetta perustettaessa osana normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä.

4.3.1 Todentamisasiakirjat

Luonnollisen henkilön henkilöllisyys on todennettava luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevalla asiakirjalla. Henkilöllisyyden todentamisen tulee perustua lähtökohtaisesti viranomaisen antamaan, voimassa olevaan henkilöllisyysasiakirjaan. Asiakirjan luotettavuus perustuu sen vaikeaan väärennettävyyteen ja luotettavaan myöntöprosessiin.

Luonnollinen henkilö tulee voida tunnistaa ja henkilötiedot todentaa todentamisasiakirjasta yksiselitteisesti. Asiakirjan tulee olla kuvallinen ja määrääjän voimassa oleva. Jos ilmoitusvelvollinen epäilee asiakkaan esittämän henkilöllisyysasiakirjan aitoutta tai asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida siitä todentaa, sillä on oikeus ja velvollisuus vaatia asiakasta esittämään lisäselvitystä

henkilöllisyyden todentamiseksi. Ilmoitusvelvollinen tulisi tarvittaessa täydentää ja tarkistaa asiakkaan antamia henkilöllisyyden todentamistietoja julkisista rekistereistä.

Suomessa yleisesti käytettyjä henkilöllisyyden todentamisasiakirjoja ovat voimassaolevat, suomalaisen viranomaisen myöntämät:

- ajokortti
- henkilökortti
- passi
- diplomaattipassi
- muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja
- kuvallinen Kela-kortti.

Ilmoitusvelvollinen voi todentaa luonnollisen henkilön henkilöllisyyden myös voimassaolevilla, ulkomaisen viranomaisen myöntämällä asiakirjoilla, joita ovat:

- kansallinen passi ja
- matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilökortti.

Ilmoitusvelvollinen voi omien riskienhallintaperiaatteidensa perusteella päättää, mitkä edellä mainituista asiakirjoista se hyväksyy todentamisasiakirjoiksi. Todentamisasiakirjojen osalta ei ole olemassa yleistä kansallista lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin hyväksyttävät todentamisasiakirjat. Kuitenkin Suomessa ainoastaan poliisin myöntämät passi ja henkilökortti annetaan nimenomaisesti henkilöllisyyden osoittamista varten.

Jos ilmoitusvelvollinen hyväksyy ajokortin todentamisasiakirjana, sen tulisi ottaa huomioon, että ajokortin myöntöprosessi ei ole samantasoinen kuin passilla ja henkilökortilla ja että ajokortin turvatekijät ovat vähäisiä.

Eryteisesti ilmoitusvelvollisen tulisi kiinnittää huomiota ns. vaihdettuihin ajokortteihin, joita käytetään henkilöllisyyden todentamiseen. Ulkomaalainen henkilö saa kansainvälisten tieliikennesopimusten mukaan vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseen ajokorttiin oleskeltuaan maassa puoli vuotta. Näin ollen henkilö, jonka henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa ja tästä on merkintä hänen matkustusasiakirjassaan, voi vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseen ajokorttiin ilman että tieto henkilöllisyyden epävarmuudesta tulee merkityksi ajokorttiin.

Kun ilmoitusvelvollinen toimii tunnustuslaissa tarkoitettuna tunnistuspalvelun tarjoajana, sen on suoritettava ensitunnistaminen henkilökohtaisesti ja huolellisesti. Tunnistuspalvelun tarjoajan on tunnistettava tunnistusvälineen hakija toteamalla hänen henkilöllisyytensä voimassa olevasta Euroopan talousalueen (ETA-alue) jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämästä passista tai matkustamiseen kelpaavasta henkilökortista. Halutessaan tunnistuspalvelun tarjoaja voi käyttää ensitunnistamisessa myös ETA-alueen jäsenvaltion viranomaisen 1.10.1990 jälkeen myöntämää voimassa olevaa ajokorttia tai muun valtion viranomaisen myöntämää, voimassa olevaa passia.

Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet.

Oikeushenkilön edustaja on tunnistettava ja tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä todennettava (riskiperusteisuus).

Oikeushenkilön edustajan toimivaltuus on syytä varmistaa tarvittaessa erillisellä valtakirjalla tai oikeushenkilön päättävän elimen pöytäkirjanotteella.

Oikeushenkilön tosiasialliset edunsaajat eivät yleensä ilmene kaupparekisteristä tai muista julkisista rekistereistä. Selvittäessään ketkä henkilöt ovat tosiasiallisia edunsaajia ilmoitusvelvollinen voi pyytää oikeushenkilön edustajalta selvitystä oikeushenkilön omistus- ja konsernirakenteesta ja määräysvaltaa käyttävistä henkilöistä. Selvitystä voi saada esimerkiksi osakeyhtiön osakasluettelosta, yhtiön pöytäkirjoista, sopimuksista tai muista asiakirjoista, jotka liittyvät yhtiön omistus- ja määräysvaltasuhteisiin.

Ilmoitusvelvollinen voi suorittaa tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen riskiperusteiseen harkintaan pohjautuen.

4.4 Vakuutustuotteisiin liittyvä erityinen tunnistamisvelvollisuus

Luotto- ja rahoituslaitoksen on sen lisäksi, mitä muualla tässä luvussa säädetään, selvitettävä henki- ja muun sijoitusvakuutuksen:

- edunsaajan nimi, kun henkilö on yksilöity tai nimetty edunsaajaksi;
- muulla tavalla jaoteltujen edunsaajien riittävät yksilöintitiedot maksun suorittamiseksi sen eräänntyessä.

Edunsaaja on tunnistettava, kun maksu suoritetaan.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on tunnistettava kolmas osapuoli, jolle tai jonka hyväksi henki- tai sijoitusvakuutus siirretään, kun siirto toteutetaan, jos luotto- tai rahoituslaitos tiesi siirrosta.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on huolehdittava siitä, että sillä on riittävät tiedot ulkomaisen trustin tai yrityspalveluja tarjoavan tosiasiallisista edunsaajista, jotta se pystyy selvittämään ulkomaiseen trustiin tai yrityspalveluihin liittyviä oikeuksiaan.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on selvitettävä, onko henki- tai muun sijoitusvakuutuksen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö viimeistään joko silloin, kun maksu suoritetaan tai silloin, kun vakuutus siirretään kokonaan tai osittain. Jos vakuutukseen tai sen edunsaajaan liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski, luotto- tai rahoituslaitoksen toimihenkilön on lisäksi ilmoitettava asiasta laitoksen johdolle ennen vakuutuskorvauksen maksamista ja noudatettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia säännöksiä.

4.5 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava ja pidettävä yllä riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia tietoja asiakkaan tosiasiallisista edunsaajista ja tarvittaessa todennettava näiden henkilöllisyys. Sen lisäksi ilmoitusvelvollisen on asiakkaaseen liittyviin rahanpesun ja

terrorismin rahoittamisen riskeihin nähden asianmukaisella tavalla ja riittävässä laajuudessa selvitettävä, käyttääkö joku muu määräysvaltaa asiakkaassa.

Tosiasiallista edunsaajaa ei kuitenkaan tarvitse tunnistaa, jos asiakas on yhtiö, jonka arvopaperi on kaupankäynnin kohteena:

- säännellyllä markkinalla
- säänneltyä markkinaa vastaavalla markkinalla.

Luottolaitoksen ei tarvitse tunnistaa Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen pyynnöstä sen saatavilla.

Luottolaitoksen ei myöskään tarvitse tunnistaa muussa kuin ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos:

- tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen pyynnöstä sen saatavilla; ja
- asianajajaa tai muuta oikeudellisia palveluita tarjoavaa koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat velvollisuudet ja tätä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa.

Luottolaitoksen ei myöskään tarvitse tunnistaa oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien eikä asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tehtävien hoitamiseen liittyvien asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia.

4.6 Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttäminen ilmoitusvelvollisen puolesta

Asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi ilmoitusvelvollisen puolesta täyttää muu ilmoitusvelvollinen, tai tätä vastaava toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity toimija, jos tätä koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat asiakkaan tuntemista ja tietojen säilyttämistä koskevat velvollisuudet ja niiden noudattamista valvotaan.

Asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi täyttää myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity ilmoitusvelvollista vastaava toimija, jos se on perustettu valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen järjestelmä ei muodosta komission arvion mukaan merkittävää riskiä EU:n sisämarkkinalle.

Edellä mainituista poiketen ilmoitusvelvollinen ei voi hyväksyä täyttämään velvollisuuksiaan:

- maksulaitosta, joka pääasiallisena maksupalveluna tarjoaa maksulaitoslaissa tarkoitettua rahanvälitystä
- maksuliikennepalvelua tarjoavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä
- valuutanvaihtoa harjoittavaa tahoa.

Ilmoitusvelvollisen on varmistettava, että se ennen liiketoimen suorittamista saa kolmannelta osapuolelta tunnistamiseen ja riskiarvion tekemiseen riittävät tiedot. Ilmoitusvelvollisen on lisäksi varmistettava, että kaikki asiakkaan tuntemista koskevat

tiedot ovat ilmoitusvelvollisen saatavilla ja että kolmas osapuoli toimittaa ne ilmoitusvelvolliselle tämän pyynnöstä.

Valvontaviranomainen voi katsoa, että tässä pykälässä säädetty kolmatta osapuolta koskevat edellytykset täyttyvät, jos:

- ilmoitusvelvollinen saa tiedot kolmannelta osapuolelta, joka kuuluu ilmoitusvelvollisen kanssa samaan konserniin tai muuhun taloudelliseen yhteenliittymään
- konsernissa tai muussa taloudellisessa yhteenliittymässä noudatetaan tämän lain säännöksiä vastaavia konsernin tai yhteenliittymän sisäisiä yhteisiä menettelyjä, jotka koskevat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, asiakastietojen säilyttämistä ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista
- konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän emoyhtiön kotivaltion valvontaviranomainen valvoo 2 kohdan noudattamista.

Rahapeli-toiminnan osalta valvontaviranomainen voi katsoa, että rahapeliyhteisö ilmoitusvelvollisena täyttää tässä pykälässä säädetty edellytykset, jos sen puolesta toimiva elinkeinonharjoittaja tai yhteisö, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, noudattaa säännöksiä asiakkaan tuntemisesta, ja jos rahapeliyhteisö saa tältä viipymättä asiakkaan tuntemistiedot ja asiakkaan henkilöllisyyden todentamistiedot.

Rahapeliyhteisön on ylläpidettävä edellä tarkoitetuista elinkeinonharjoittajista ja yhteisöistä tietoja, jotka on pyynnöstä asetettava valvontaviranomaisen saataville.

Ilmoitusvelvollisen tulee jatkuvasti seurata asiakassuhdetta, jossa asiakkaan tuntemista koskevia velvollisuuksia on suorittanut kolmas osapuoli.

Ilmoitusvelvollinen ei vapaudu lain mukaisista vastuista, sillä perusteella, että ilmoitusvelvollisen puolesta asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet on täyttänyt kolmas osapuoli.

4.7 Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollinen voi noudattaa yksinkertaistettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, jos ilmoitusvelvollinen arvioi riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Ilmoitusvelvollisen on kuitenkin seurattava asiakassuhdetta poikkeuksellisten tai epätavallisten liiketoimien havaitsemiseksi.

Yksinkertaistettua asiakkaantuntemismenettelyä voidaan soveltaa (luettelo ei ole tyhjentävä), jos asiakas on

- Suomen viranomainen ja siihen rinnastettava taho kuten kunta, Kansaneläkelaitos tai Suomen Pankki,
- ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyhtiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai maksulaitos,
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyh-tiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai rahastoyhtiö, jota koskee Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja jota valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, vakuutusyhtiön, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön
- ETA-valtiossa toimiva sivukonttori
- yhtiö, jonka arvopaperi on arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena ja jota koskee tiedonantovelvollisuus.

4.8 Sähköiseen rahaan liittyvä poikkeus asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta

Jos ilmoitusvelvollinen riskiarvion perusteella arvioi sähköiseen rahaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin alhaiseksi, ei sovelleta vaatimuksia asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta, asiakkaan tuntemistiedoista ja niiden säilyttämisestä sekä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta edellyttäen, että seuraavat riskienhallinnan edellytykset täyttyvät:

- sähköinen tietoväline ei ole uudelleenladattava, tai siihen voidaan tallettaa maksulaitoslaissa tarkoitettua sähköistä rahaa kuukausittain enintään 250 euroa ja välinettä voidaan käyttää vain Suomessa
- sähköiseen tietovälineeseen voidaan tallettaa enintään 500 euroa ja sitä voidaan käyttää vain Suomessa
- sähköistä tietovälinettä voidaan käyttää vain tuotteiden tai palveluiden ostamiseen
- sähköistä tietovälinettä ei voida ladata anonyymillä sähköisellä rahalla
- sähköisen tietovälineen liikkeeseenlaskijalla on käytössään riittävät valvontamenetelmät epätavallisten tai epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi
- sähköisestä tietovälineestä voidaan lunastaa käteistä enintään 100 euroa.

4.9 Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisen on sovellettava tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, jos ilmoitusvelvollinen arvioi riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski taikka jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä muodostaa komission arvion mukaan merkittävän riskin EU:n sisämarkkinalle tai ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

Mitä tässä luvussa säädetään kolmannelta osapuolelta ja tehostetusta asiakkaan tuntemisesta, ei sovelleta, jos ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevan tehtävän tai käyttää edustajaa sopimussuhteen perusteella, ja ulkoistetun palvelun tarjoajaa tai edustajaa pidetään osana ilmoitusvelvollista.

Ilmoitusvelvollisen tulee lisäksi noudattaa tehostettua ilmoitusvelvollisuutta, jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvitysjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita. Ilmoitus tulee tehdä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos:

- asiakas ei anna selonottovelvollisuuden täyttämiseksi pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on ilmoitusvelvollisen mielestä epäluotettava,
- liiketoimen peruste tai varojen alkuperä ei ole selvitysten perusteella riittävän selkeä,
- oikeushenkilöä ei pystytä tunnistamaan tai
- tosiasiallisia edunsaajia tai henkilöä, jonka puolesta asiakas toimii, ei pystytä tunnistamaan tai luotettavasti selvittämään.

4.10 Etätunnistamiseen liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa, ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi:

- todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä
- varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luotolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin
- todentaa asiakkaan henkilöllisyys vahvaan sähköiseen tunnistamiseen tarkoitetulla tunnistusvälineellä tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

4.11 Kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Jos luotto- tai rahoituslaitos tekee maksujen ja muiden toimeksiantojen hoitamisesta sopimuksen ETA-valtion ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen kanssa, luotto- tai rahoituslaitoksen tulee ennen sopimuksen tekemistä hankkia riittävät tiedot vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta.

Luotto- tai rahoituslaitoksen tulee arvioida vastapuolena toimivan luotto- tai rahoituslaitoksen maine ja valvonnan laatu sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevat toimet. Luotto- tai rahoituslaitoksen ylimmän johdon on hyväksyttävä kirjeenvaihtajasuhteen aloittaminen. Sopimuksessa tulee sopia nimenomaisesti asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämistä ja näitä koskevien merkityksellisten tietojen toimittamisesta pyynnöstä vastapuolena toimivalle luotto- tai rahoituslaitokselle.

Luotto- tai rahoituslaitos ei saa aloittaa tai jatkaa kirjeenvaihtajasuhdetta sellaisen laitoksen kanssa, joka on pöytälaatikkopankki tai jonka tilejä käytetään tässä tarkoituksessa.

4.12 Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.

Poliittinen vaikutusvalta on selvitettävä aina, kun ilmoitusvelvollinen riskiarvion perusteella arvioi, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Jos asiakas on tai on ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tällaisen henkilön perheenjäsen tai henkilö, jonka tiedetään olevan tällaisen henkilön yhtiökumppani:

- ilmoitusvelvollisen ylemmän johdon on hyväksyttävä asiakassuhteen aloittaminen tällaisen henkilön kanssa
- ilmoitusvelvollisen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet saadakseen selvityksen sellaisen varallisuuden ja varojen alkuperästä, jotka liittyvät kyseiseen asiakassuhteeseen tai liiketoimeen
- ilmoitusvelvollisen on järjestettävä tehostettu jatkuva asiakassuhteen seuranta.

Henkilöä ei enää pidetä poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä, kun hän ei ole toiminut merkittävässä julkisessa tehtävässä vähintään vuoteen.

Ilmoitusvelvollisen tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita tehostetusti, jos asiakkaalla tai asiakkaan suorittamalla liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita. FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) on antanut julkilausumia valtioista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö ja järjestelmät eivät täytä kansainvälisiä velvoitteita. Vastaavasti Suomessa on valtioneuvoston päätöksellä määriteltynä ne valtiot, jotka eivät täytä kansainvälisiä vaatimuksia. Nämä valtiot voivat olla myös EU:n ja YK:n finanssipakotteiden kohteina. Ilmoitusvelvollisen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja soveltaa tehostettua tuntemisvelvollisuutta näihin valtioihin liittyviin asiakkaisiin ja liiketoimiin.

4.13 Kirjeenvaihtaja-, pöytälaatikkopankki- tai vastaava liikesuhde

Kirjeenvaihtajapankkisuhde tarkoittaa sopimusta, jonka luottolaitos solmii ETA-alueen ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luottolaitoksen kanssa. Tämän liikesuhteen tarkoituksena on esimerkiksi maksujen välittäminen ja selvityspalveluiden ja muiden toimeksiantojen toteuttaminen luottolaitosten välillä. Kirjeenvaihtajapankkisuhteeseen rinnastetaan vakuutusyhtiön, sijoituspalveluyrityksen, rahastoyhtiön tai maksulaitoksen vastaavanlainen liikesuhde ETA-alueen ulkopuolella toimivan toisen palveluntarjoajan kanssa. Ilmoitusvelvollisella pitää olla sisäiset ohjeet kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavissa liikesuhteissa vaadittavista selvityksistä, sisäisistä päätöksentekovaltuuksista ja -menettelyistä sekä tehostetusta tuntemismenettelystä.

Ennen liikesuhteen solmimista ilmoitusvelvollinen on hankittava riittävät tiedot kirjeenvaihtajapankkina tai vastaavan sopimuksen vastapuolena toimivasta luottolaitoksesta, sijoituspalveluyrityksestä, rahastoyhtiöstä, vakuutusyhtiöstä tai maksulaitoksesta. Erityisesti tulee hankkia selvitykset vastapuolena toimivan yrityksen toimiluvasta, siihen kohdistuvasta valvonnasta ja siitä, että se noudattaa (omissa asiakassuhteissaan) vähintäänkin saman tasoista sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä kuin ilmoitusvelvollinen itse noudattaa. Ilmoitusvelvollinen tulee muodostaa perusteltu käsitys vastapuolen maineesta ja liiketoiminnan luonteesta. Sopimuksessa tulee sopia asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien noudattamisesta. Liikesuhteen aloittaminen edellyttää ylemmän johdon hyväksymistä. Liikesuhdetta tulee seurata säännöllisesti.

Riskienhallinnan kannalta voi ilmoitusvelvolliselle olla hyödyllistä hankkia tietoja vastapuolen taloudellisesta asemasta sekä asiakaskunnan laadusta ja toiminta-alueesta. Tietoja voidaan hankkia vastapuolelta itseltään tai julkisista rekistereistä.

Riittävä riskienhallinta edellyttää, että ilmoitusvelvollinen varmistuu siitä, ettei vastapuolena oleva kirjeenvaihtajapankki salli pöytälaatikkopankkien (shell bank) käyttää sen tilejä.

Ilmoitusvelvollisen on syytä noudattaa erityistä huolellisuutta, jos kirjeenvaihtajapankki tai vastaavan liikesuhteen vastapuoli toimii valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia tai jos vastapuoli on listattu esimerkiksi FATFin tai ulkomaisten

viranomaisten julkisilla varoituslistoilla. Jos vastapuoleen kohdistuu YK:n tai EU:n finanssipakotteita, se saattaa pakotteen sisällöstä riippuen merkitä sitä, että ilmoitusvelvollinen ei voi aloittaa tai ylläpitää kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavaa liikesuhdetta tällaisen vastapuolen kanssa.

Pöytälaatikkopankiksi kutsutaan rahoituslaitosta tai yhtiötä, jolle on ominaista, että se

- on rekisteröity tunnettuun "veroparatiisivaltioon",
- ei harjoita rahoitustoimintaa rekisteröintivaltiossa,
- ei harjoita rahoitustoimintaa kiinteästä toimipaikasta missään valtiossa,
- ei ole julkisen valvonnan alainen,
- ei anna omistajistaan ja tosiasiallisista edunsaajistaan tietoja tai
- ei anna toiminnastaan tai taloudellisesta asemastaan luotettavaa tietoa.

Pöytälaatikkopankin toiminta saattaa liittyä talousrikoksiin, kuten veronkiertoon tai rahanpesuun. Liikesuhteeseen pöytälaatikkopankin kanssa voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Ilmoitusvelvollinen ei saa solmia eikä ylläpitää liikesuhdetta pöytälaatikkopankin kanssa.

4.14 Maksajantietoasetus

Maksajantietoasetuksen tavoitteena on varmistaa viranomaisten mahdollisuuksia jäljittää rikolliseen toimintaan ja erityisesti rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä varainsiirtoja. Asetuksen avulla pyritään siihen, että maksuissa on riittävät tiedot maksun alkuperäisestä lähettäjistä, jotta anonyymit ja puutteellisin tiedoin varustetut maksut vähenisivät. Asetus on sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

Asetusta sovelletaan kaikissa valuutoissa tehtäviin maksuihin. Asetusta ei sovelleta suoraveloitus-, sekki- eikä korttimaksuihin. Asetuksen tarkoituksena varainsiirtona pidetään myös käteismaksua omalle tilille tai tilisiirron maksamista käteisellä. Tällöin käteismaksun maksaja on tunnistettava maksajan tietojen säilyttämisen ja edelleen välittämisen vuoksi. Yli 1 000 euron määräisten käteismaksujen maksajan henkilöllisyys on myös todennettava.

Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoaja vastaa siitä, että lähtevä varainsiirto sisältää asetuksen edellyttämät tiedot maksun lähettäjistä.

- EU:n alueen ulkopuolelta saapuvissa tai sen ulkopuolelle lähtevissä maksuissa tulee olla täydelliset tiedot maksun lähettäjistä: maksajan nimi, osoite ja tilinumero. Osoitteen sijasta voidaan ilmoittaa maksajan syntymäaika ja -paikka, asiakasnumero tai kansallinen henkilötunnus. Jos maksajalla ei ole tilinumeroa, se voidaan korvata yksilöllisellä tunnisteella, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää takaisin maksajaan.
- EU:n sisällä kulkevat maksut rinnastetaan kansallisiin maksuihin, ja niiden mukana tulee olla maksajan tilinumero tai yksilöllinen tunniste, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää maksajaan. Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoajan pitää kuitenkin toimittaa täydelliset tiedot myös EU:n sisäisistä maksuista, jos maksun vastaanottava maksupalveluntarjoaja niitä pyytää.

Maksun mukana kulkevien tietojen pitää säilyä koko maksuketjun ajan, eikä välittäjänä toimiva maksupalvelun tarjoaja saa poistaa tietoja. Maksun vastaanottavan

maksupalvelun tarjoajan tulee seurata saapuvia maksuja ja havaita sellaiset maksut, joiden maksajaa koskevat tiedot ovat puutteelliset tai ilmeisen väärät.

Kun maksuja vastaanottava maksupalvelujen tarjoaja havaitsee puutteellisilla tai väärillä tiedoilla saapuvia maksuja, sen tulee joko pyytää puuttuvia tietoja maksun lähettävältä maksupalvelun tarjoajalta tai hylätä maksu. Maksu voidaan kuitenkin suorittaa, elleivät tiedot ole niin puutteellisia, että ilmoitusvelvollinen oman toimintapolitiikkansa mukaisesti hylkää tai keskeyttää maksun. Jos saapuvien maksujen puutteet ovat toistuvia ja jatkuvia, ilmoitusvelvollinen tulee reklamoida puutteista maksun lähettävälle maksupalveluntarjoajalle. Jos puutteita ei reklamoinnista huolimatta korjata, ilmoitusvelvollinen voi antaa varoituksen, lopettaa kirjeenvaihtosuhteen tai ilmoittaa Finanssivalvonnalle tällaisesta maksupalvelun tarjoajasta. Jos maksu on tavanomaisesta poikkeava tai epäilyttävä, ilmoitusvelvollinen on tehtävä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.

Maksupalvelua tarjoavalla ilmoitusvelvollisella tulee olla toimintapolitiikka ja menetelmät sekä lähtevien että saapuvien maksujen jatkuvaan seurantaan. Lisäksi maksupalvelun tarjoajalla tulee olla sisäiset ohjeet ja menettelyt saapuvien maksujen mahdollisesta hylkäyksestä.

5 Organisoituminen

Tehokkaaseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan kuuluu, että ilmoitusvelvollinen on vahvistanut asiakkaan tuntemiseen sekä väärinkäytösten, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät periaatteet. Riskienhallintaan sisältyy myös se, että ilmoitusvelvollinen organisaatio ja vastuusuhteet ovat selkeät, että menettelytavoista eri tilanteissa on sovittu ja että henkilökuntaa ohjeistetaan ja koulutetaan säännöllisesti.

Hallituksen, toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon on varmistettava, että sovittuja periaatteita noudatetaan yhtenäisesti koko ilmoitusvelvollisen konsolidointiryhmässä, mukaan lukien ilmoitusvelvollinen ulkomaisissa tytäryhtiöissä ja sivuliikkeissä.

Ilmoitusvelvollinen tulee nimetä organisaatiostaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaava yhteyshenkilö. Yhteyshenkilön asema ja tehtävät ilmoitusvelvollisessa voivat vaihdella ilmoitusvelvollisen organisaatiosta riippuen. Yhteyshenkilön tulee olla itsenäisessä, mieluummin liiketoimista riippumattomassa asemassa, ja hänellä tulee olla valtuudet ja kyky toimia sellaisissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvissä käytännön toimitissa, jotka eivät salli viivytystä, esimerkiksi rahanpesuilmoituksen teossa tai viranomastiedusteluihin vastaamisessa. Yhteyshenkilön yhteystiedot tulee toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle.

Ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat asianmukaista koulutusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Henkilökunnan koulutusta on järjestettävä säännöllisesti ja kattavasti kaikille organisaatiossilloille ja erityisesti sellaisille henkilöstöryhmille, jotka ovat tekemisissä asiakassuhteiden, tuotekehittelyn sekä

selvitys-, säilytys- ja maksujärjestelmien ja/tai maksuliikenteen kanssa. Annetusta koulutuksesta on syytä pitää koulutusrekisteriä.

Rahanpesulaissa säädetty työntekijöiden suojeluelvoite tarkoittaa, että työnantajalla on oltava riittävät ja asianmukaiset menettelyt niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle.

Työntekijöiden suojeluelvoitetta voidaan toteuttaa mm. sisäisin ohjein ja säännöllisellä henkilökunnan koulutuksella. Lisäksi ilmoitusvelvollisen tulee huomioida ilmoituksen tekemiseen liittyvä salassapitovelvollisuus, jonka mukaisesti ilmoitusvelvollisen palveluksessa oleva työntekijä ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa asiakkaalle. Ilmoitusvelvollisen tulisi huolehtia myös siitä, että asiakas ei saa tietoa ilmoituksen tehneen/tehneiden toimihenkilön/toimihenkilöiden henkilöllisyydestä.

Ohjeissa tulee ottaa huomioon mm. sisäiset prosessit, jakelukanavat ja tuotteet sekä ulkoistetut toiminnot samoin kuin asiamiehuhteet. Ohjeistuksessa on huomioitava myös tuote- ja järjestelmäkehitys sekä toimintojen laajentuminen uusille markkinoille. Jos asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt suorittaa asiamies tai ulkoistettu taho, ilmoitusvelvollisen tulee varmistua siitä, että asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, noudattaa ilmoitusvelvollisen ohjeita asiakkaiden tunnistamisesta ja tuntemisesta. Näistä palveluista solmittavissa sopimuksissa tulee sopia sekä menettelytavoista että kunkin osapuolen tehtävistä ja vastuista. Lisäksi ilmoitusvelvollisen pitää edellyttää, että asiakassuhdetta koskeva dokumentaatio toimitetaan ilmoitusvelvolliselle tai on ilmoitusvelvollisen saatavilla viivytyksettä koko asiakassuhteen ja rahanpesulaissa säädetyn säilytysajan.

Ilmoitusvelvollisen pitää ohjeistaa ja kouluttaa tarpeen mukaan asiamiestä ja taho, jolle se on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevia toimia.

6 Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

6.1 Velvollisuus tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta

Ilmoitusvelvollisen on selonottovelvollisuuden täyttämisen jälkeen viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä.

Ilmoitusvelvollinen voi tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen myös enimmäismääräksi asettamansa kynnyksarvon ylittävästä yksittäisestä maksusta tai muusta suorituksesta tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta.

Rahanvälityspalvelun tarjoajan on kuitenkin tehtävä ilmoitus jokaisesta yksittäisestä tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta, jonka arvo on vähintään 1 000 euroa.

Elinkeinonharjoittaja tai yhteisö voi tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen rahapeliyhteisön välityksellä.

Ilmoitusvelvollisen on annettava maksutta rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki epäilyn selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Ilmoitusvelvollisen on vastattava rahanpesun selvittelykeskuksen tietopyyntöihin sen asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

Ilmoitusvelvollisen tulee havaita ja selvittää toimeksiantoja tai liiketoimia, jotka poikkeavat tavanomaisesta finanssimarkkinoilla. Ilmoitusvelvollisen tulee harkita ilmoituksen tekoa, kun toimeksiannon tai liiketoimen poikkeavuus ilmenee esimerkiksi seuraavilla laissa mainituilla tavoilla:

- sen rakenne tai suuruus poikkeaa tavanomaisesta,
- se poikkeaa tavanomaisesta ilmoitusvelvollisenn koon tai toimipaikan suhteen,
- sillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai
- se ei sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai muiden liiketoimien kanssa.

Havaitessaan poikkeavan liiketoimen ilmoitusvelvollisella on velvollisuus käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin selvittää tällaisen liiketoimen taustaa sekä siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta. Selvityksiä voidaan hankkia esimerkiksi viranomaisrekistereistä tai ilmoitusvelvollisenn omista rekistereistä saatavista tiedoista tai pyytämällä asiakkaalta tarkempaa selvitystä liiketoimesta, esimerkiksi liiketointa tukevia sopimus- tai muita asiakirjoja. Ilmoitusvelvollisella on myös oikeus tarkistaa asiakkaan luottotiedot.

Ilmoitusvelvollisen pitää toimia viivytyksettä, jotta epäilyttävään liiketoimeen sisältyviä varoja tai muuta omaisuutta ei siirretä viranomaisten ulottumattomiin. Ilmoitusvelvollinen voi harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja epäilyttävissä tapauksissa:

- liiketoimen keskeyttäminen selvityksiä varten,
- liiketoimesta kieltäytyminen esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida luotettavasti todentaa
- liiketoimen suorittaminen, jos ilmoitusvelvollinen ei voi jättää liiketointa suorittamatta taikka
- liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selvillesaamista.

Ilmoitusvelvollisen tulee harkita ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos

- liiketoimi on epäilyttävä selonottovelvollisuuden täyttämiseksi tehdyn selvityksen jälkeenkin (jos tapahtumalle on uskottava selitys, ilmoitusta ei tarvitse tehdä),
- asiakas on haluton antamaan pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on ilmoitusvelvollisenn arvion mukaan epäluotettava,
- ilmoitusvelvollinen kieltäytyy suorittamasta epäilyttävää liiketointa,
- ilmoitusvelvollinen suorittaa epäilyttävän liiketoimen
- ilmoitusvelvollinen saa jälkeinpäin liiketoimen suoritettuaan tietoonsa sellaisen seikan, jonka vuoksi liiketoimi osoittautuu epäilyttäväksi.

6.2 Ilmoituksen muoto ja sisältö

Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtävä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta ei ole luonteeltaan rikosilmoitus (tutkintapyyntö). Kyseessä on ilmoitus, joka perustuu ilmoitusvelvollisenn havaitsemaan, finanssimarkkinoilla tavanomaisesta toiminnasta

poikkeavaan liiketoimeen tai toimeksiantoon. Ilmoituksen tekemiselle ei ole asetettu mitään rahamääräistä vähimmäisrajaa. Ilmoitusvelvollisen ei tarvitse tietää tai arvioida, mistä rikoksesta mahdollisesti on kysymys.

Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehtävä sähköisesti rahanpesun selvittelykeskuksen tarkoitukseen varaamaa erityistä sovellusta käyttäen. Ilmoitus voidaan erityisestä syystä tehdä myös muuta salattua yhteyttä tai tietoturvallista menettelyä käyttäen.

Epäilyttävää liiketoimea koskevassa ilmoituksessa on oltava tuntemistiedot sekä tiedot liiketoimen laadusta, liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden määrästä ja valuutasta, varojen tai muun omaisuuden alkuperästä tai kohteesta ja syystä, joka teki liiketoimesta epäilyttävän, sekä siitä, onko liiketoimi suoritettu, onko se keskeytetty vai onko siitä kieltäydytty.

6.3 Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä viiden vuoden ajan ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot sekä näihin liittyvät asiakirjat. Tiedot ja asiakirjat on pidettävä erillään asiakasrekisteristä eikä niitä saa käyttää muuhun kuin tässä laissa säädettyyn tarkoitukseen.

Tiedot ja asiakirjat on poistettava viiden vuoden kuluttua asiakassuhteen päättymisestä tai epäilyttävän liiketoimen suorittamisesta, jollei niiden edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin taikka ilmoitusvelvollisen tai sen palveluksessa olevan oikeuksien turvaamiseksi.

Tietojen ja asiakirjojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta ja sen ajankohdasta on tehtävä merkintä.

Rekisteröidyllä ei ole oikeutta tarkastaa tietoja ja asiakirjoja. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

6.4 Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset

Ilmoitusvelvollinen ei saa paljastaa rahanpesuilmoituksen tekemistä tai selvittelyä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle. Salassapitovelvollisuus koskee myös ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevaa sekä sitä, joka on saanut salassa pidettäviä tietoja tämän pykälän nojalla.

Salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että ilmoitus on tehty, ja tiedot ilmoituksen sisällöstä samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle yhteisölle.

Tieto voidaan luovuttaa myös samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle yhteisölle, jos yhteisöä koskevat tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa.

Salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että ilmoitus on tehty Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee.

Samoilla edellytyksillä tieto voidaan luovuttaa myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle ilmoitusvelvolliselle, jos tiedon vastaanottajaa koskee tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi henkilötietojen suojaa koskevat velvollisuudet.

Tiedon luovuttamisen yhteydessä saa antaa asiakkaan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sekä perusteen ilmoituksen tekemiselle. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, myös tiedon henkilön kansalaisuudesta saa luovuttaa.

6.5 Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen

Ilmoitusvelvollisen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä liiketoimesta, jos:

- liiketoimi on epäilyttävä
- ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Jos liiketointa ei voida jättää kesken taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen tosiasiallisen edunsaajan selville saamista, ilmoitusvelvollinen voi suorittaa liiketoimen loppuun.

7 Rahanpesun valvontarekisteri

Aluehallintovirasto pitää rekisteriä ilmoitusvelvollisista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Rahanpesun valvontarekisterin käyttötarkoituksena on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta.

Ilmoitusvelvollisen on tehtävä hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun ilmoitusvelvollinen tulee tämän lain soveltamisalan piiriin.

Aluehallintoviraston on rekisteröitävä hakija, jos:

- hakijalla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa
- hakijaa ei ole määrätty liiketoimintakieltoon
- hakija toimittaa 4 §:ssä tarkoitetut tiedot
- valuutanvaihtotoimintaa harjoittava tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on sääntelyssä määrättyllä tavalla luotettava.

Hakijan on hakemuksessaan ilmoitettava harjoittamansa elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen.

7.1 Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen

Rahanpesun valvontarekisterin merkitään seuraavat tiedot:

- yksityisen elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käytiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan
- oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käytiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan
- elinkeinotoiminta
- henkilön, jonka luotettavuus on selvitetty, täydellinen nimi, henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä asema rekisteröidyssä
- yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai oikeushenkilölle määrätty hallinnollinen seuraamus sekä sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko;
- seuraamusta koskeva tieto on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen seuraamus on määrätty, rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava aluehallintovirastolle viipymättä tiedoissa tapahtuneista muutoksesta.

7.2 Luotettavuus

Valuutanvaihtotoimintaa tai yrityspalvelua harjoittavaa ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos:

- hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rahanpesun valvontarekisteriin merkittävää elinkeinotoimintaa
- hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan rahanpesun valvontarekisteriin merkittävää toimintaa.
- hän on kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai
- hän on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa samoin kuin sitä, jolla on suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä luotettavuuden selvittämiseksi tai rekisteristä poistamista varten.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä ja maksutta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rekisteröintiä hakevan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat tarpeen luotettavuuden selvittämiseksi tai rekisteristä poistamista varten.

7.3 Rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

Aluehallintoviraston on poistettava ilmoitusvelvollinen rahanpesun valvontarekisteristä, jos:

- ilmoitusvelvollinen ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä
- ilmoitusvelvollisen toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai aluehallintoviraston sen nojalla antamia määräyksiä
- ilmoitusvelvollinen on lopettanut toimintansa.

Aluehallintoviraston on päätöksen tekemistä varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika puutteen korjaamiselle.

Tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona tieto on poistettu rekisteristä.

7.4 Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä ja tietojen päivittäminen muista rekistereistä

Jokaisella on oikeus saada rahanpesun valvontarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella tai toiminimellä taikka aputoiminimellä yksilöimästään yrityksestä rekisteriin tallennetut tiedot. Tietoa tähän rekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista voi hakea myös kootusti elinkeinotoiminnan perusteella.

Aluehallintovirasto saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Aluehallintovirasto saa luovuttaa tiedot aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta vain, jos luovuttaminen täyttää tietojen julkisuuteen liittyvän sääntelyn edellytykset.

Rekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa aluehallintovirastolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Aluehallintovirastolla on oikeus päivittää väestötietojärjestelmästä tiedostojaan ja tarkistaa rekisteröitäväksi ilmoitettujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

Aluehallintovirastolla on oikeus päivittää rahanpesun valvontarekisterin tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

8 Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot

Velvollisuus ylläpitää tietoja tosiasiallisista edunsaajista koskevat

- Kaupparekisteriin merkittyjä yhteisöjä
- yhdistyksiä,
- uskonnollisia yhdyskuntia

- säätiötä.

Velvollisuus ei kuitenkaan koske yhtiötä, joka on säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ei kuitenkaan sisälly merkittävästi uusia vaatimuksia edunsaajien tietojen keräämiseen. Tietojen keräämiseen liittyvä sääntely löytyy pääsääntöisesti kunkin toimijan rekisteröintiä koskevan sääntelyn yhteydestä (esim. Kaupparekisterilaki).

Edellä mainittujen tahojen on asianmukaisesti hankittava ja pidettävä yllä täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja tosiasiallisista edunsaajistaan ja annettava nämä tiedot pyynnöstä ilmoitusvelvolliselle tämän suorittaessa asiakkaan tuntemista koskevia toimia.

Lisäksi saatavilla olevien tietojen perusteella pidettävä yllä täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja muista henkilöistä, jotka käyttävät määräysvaltaa, sekä heidän määräysvaltansa tai omistusosuutensa perusteesta ja laajuudesta.

Vaatus ei kuitenkaan koske asunto-osakeyhtiöitä ja keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä.

Tosiasiallisista edunsaajista pidettävän luettelon ylläpidosta vastaa yhteisön hallituksen jäsen tai vastuunalainen yhtiömies.

Luetteloon merkitään omistajan tai edunsaajan nimi, syntymäaika, kansalaisuus, asuinmaa sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus. Luettelo on laadittava viivytyksettä oikeushenkilön perustamisen jälkeen ja sitä on pidettävä luotettavalla tavalla.

Lisäksi ulkomaisen express trustin tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn omaisuudenhoitajan on hankittava asianukaiset tiedot trustin tosiasiallisista edunsaajista ja pidettävä niitä yllä.

9 Valvonta

9.1 Valvontaviranomaiset ja ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevan sääntelyn noudattamista valvovat seuraavat viranomaiset:

- Finanssivalvonta
- Poliisihallitus
- Patentti- ja rekisterihallitus
- aluehallintovirasto
- Asianajajayhdistys.

Finanssivalvonta valvoo lisäksi maksajan tiedot -asetuksen noudattamista sen valvottaviksi kuuluvien ilmoitusvelvollisten osalta siltä osin kuin ne lähettävät tai vastaanottavat asetuksessa tarkoitettuja varainsiirtoja.

Valvontaviranomaisen, Energiaviraston, asianajajayhdistyksen, pörssin sekä talletuspankkien keskusyhteisön tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmilleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen taikka epäilee terrorismin rahoittamista tai sen rangaistavaa yrittystä.

Ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä toimitettava valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle maksutta sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi.

Valvontaviranomaisella ja asianajajayhdistyksellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tarkastettavakseen ilmoitusvelvollisen muussa toimipaikassa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tämän toimintaa ja hallintoa koskevat asiakirjat ja muut tallenteet sekä tietojärjestelmät siinä laajuudessa kuin on tarpeen tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisen valvontatehtävän hoitamiseksi. Valvontaviranomaisella ja asianajajayhdistyksellä on oikeus saada ilmoitusvelvolliselta maksutta tarpeelliset jäljennökset sääntelyssä tarkoitetuista asiakirjoista ja muista tallenteista.

Poliisihallituksella on oikeus toimittaa valvontaa varten välttämätön tarkastus myös elinkeinonharjoittajan ja yhteisön tiloissa.

Muilla valvontaviranomaisilla kuin Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus säännösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

9.2 Ilmoitusvelvollisen johdon toiminnan määräaikainen rajoittaminen, toimeenpanokielto, oikaisukehotus ja uhkasakko

Valvontaviranomainen voi enintään viiden vuoden määräajaksi kieltää henkilöä toimimasta ilmoitusvelvollisen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai toimitusjohtajan sijaisena taikka muuna ylimpään johtoon kuuluvana, jos:

- hän on osoittanut tehtävänsä hoidossa ilmeistä taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vaarantaa vakavasti tässä laissa säädettyjen tavoitteiden toteutumisen
- hän ei täytä niitä ammattitaito- ja luotettavuusvaatimuksia, jotka laissa erikseen säädetään.

Edellytyksenä kiellon antamiselle on lisäksi, että henkilölle on aiemmin annettu oikaisukehotus, huomautus tai varoitus, joka ei ole johtanut toiminnassa esiintyneiden vakavien ja olennaisten puutteiden korjaamiseen.

Valvontaviranomainen voi kieltää ilmoitusvelvollisen tekemän päätöksen tai sen suunnitteleman toimenpiteen toteutuksen taikka velvoittaa sen lopettamaan toiminnassaan soveltamansa menettelyn, jos päätös, toimenpide tai menettely on ristiriidassa ilmoitusvelvollista velvoittavien säännösten tai määräysten, toimiluvan ehtojen taikka ilmoitusvelvollisen toimintaa koskevien sääntöjen kanssa. Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika menettelyn korjaamiseksi.

Jos ilmoitusvelvollinen laiminlyö toiminnassaan noudattaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä säännöksiä tai määräyksiä, toimeenpanokieltoa tai oikaisukehotusta, toimilupansa ehtoja tai toimintaansa koskevia sääntöjä, valvontaviranomainen voi velvoittaa uhkasakolla ilmoitusvelvollisen täyttämään velvollisuutensa, jos laiminlyönti ei ole vähäinen. Uhkasakko voidaan asettaa myös elinkeinonharjoittajille ja yhteisöille. Uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tässä laissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi silloin, kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

Lisäksi rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen estämiseen liittyvien tehtävien hoitamatta jättämisestä saattaa seurata:

- Rikemaksu
- Julkinen varoitus
- Seuraamusmaksu.

Ilmoitusvelvolliselle määrättävän seuraamusmaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä saavutettu hyöty tai sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä, tekijän yhteistyö toimivaltaisen valvontaviranomaisen kanssa asian selvittämiseksi sekä aiemmat tämän lain tai sen nojalla annettuihin säännöksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit.

Finanssivalvonnan määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kymmenen prosenttia luotto-, tai rahoituslaitoksen tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi on suurempi. Jos luotto- tai rahoituslaitos on osa konsernia, liikevaihdolla tarkoitetaan konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitilinpäätöksen mukaista liikevaihtoa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut, seuraamusmaksu on määrättävä sitä edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisesta liikevaihdosta. Jos luotto- tai rahoituslaitos on vasta aloittanut toimintansa eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto on arvioitava muun saatavan selvityksen perusteella.

Finanssivalvonnan luonnolliselle henkilölle määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönillä saatu hyöty, jos se on määritettävissä.

9.3 Rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä ja järjestelmä ilmoitusten vastaanottamiseksi

Ilmoitusvelvollisella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sen palveluksessa olevat tai asiamiehet voivat ilmoittaa sen sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusvelvollisella ei kuitenkaan tarvitse olla edellä tarkoitettuja menettelytapoja, jos valvontaviranomainen tai asianajajayhdistys päättää ilmoitusvelvollisen riskiarvion perusteella, että valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ilmoituskanava on riittävä ilmoitusvelvollisen koko, toiminta ja

sen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit huomioon ottaen. Ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, jollei laissa toisin säädetä.

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä ilmoitusta koskevat tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on ylläpidettävä järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia tämän lain säännösten epäilyistä rikkomuksista.

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on säilytettävä viiden vuoden ajan ilmoituksia koskevat tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä.

9.4 Työntekijöiden koulutus ja suojeleminen sekä toimintaohjeet

Ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen rahanpesusääntelyn noudattamisen varmistamiseksi. Ilmoitusvelvollisen on nimettävä henkilö, joka vastaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta, jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen. Jos ilmoitusvelvollinen on osa konsernia tai muuta taloudellista yhteenliittymää, sen tulee lisäksi noudattaa konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisiä menettelytapoja ja ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

Ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa toimenpiteitä niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät ilmoituksen.

Ilmoitusvelvollisella tulee lisäksi olla omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta sekä ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta.

10 Rahanpesun selvittelykeskus

Keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus, jonka tehtävänä on:

- rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen
- rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä tehtävien ilmoitusten vastaanottaminen ja analysointi sekä palautteen antaminen niiden vaikutuksista
- yhteistyö viranomaisten kanssa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa
- yhteistyö ja tietojenvaihto rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa
- yhteistyö ilmoitusvelvollisten kanssa
- tilaston pitäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ilmoitusten ja liiketoimien keskeytysten lukumäärästä, tutkintaan saatettujen epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärästä sekä tehdyistä, vastaanotetuista, evätyistä ja vastatuista tietopyynnöistä
- Ilmoitusten vastaanotto ja käsittely, maksujen jäädyttämispäätösten edellytysten selvittäminen ja jäädyttämispäätöksiä koskevien esitysten tekeminen.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisellä, paljastamisella ja selvittämisellä tarkoitetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen epäilyihin liittyvien ilmoitusten ja näihin epäilyihin liittyvien tietojen vastaanottamista, tallettamista ja muuta käsittelemistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

10.1 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten on rahanpesun selvittelykeskuksen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, jonka rekisterinpitäjä on rahanpesun selvittelykeskus.

Rahanpesurekisteri voi sisältää säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja ja saatuja sekä saatuja tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja.

Rahanpesurekisteriin saadaan tallettaa tietojärjestelmän käyttötarkoituksen kannalta seuraavat tarpeelliset tiedot:

- ilmoituksen tehneen henkilön nimet ja sen henkilön nimet, jota ilmoitus koskee
- syntymäaika, -kotikunta ja -valtio
- henkilötunnus
- tunnistamisessa käytetyn asiakirjan tiedot
- sukupuoli
- äidinkieli
- kansalaisuus, kansalaisuudettomuus tai kansallisuus
- kotivaltio
- siviilisääty
- ammatti
- osoite ja puhelinnumero sekä muu yhteystieto
- tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta
- viranomaisen antama asiakasnumero

- Y-tunnus
- pankkitilitiedot
- ulkomaalaisen henkilön vanhempien nimet ja osoite, matkustusasiakirjan tiedot sekä muut maahantulon ja rajanylittämiseen liittyvät tarpeelliset tiedot.

Rahanpesurekisteriä saavat käyttää vain rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstöön kuuluvat. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Ilmoitus ja sen tiedot poistetaan rahanpesurekisteristä kymmenen vuoden kuluttua rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen epäilyä koskevan merkinnän tekemisestä. Tiedot poistetaan viipymättä, jos jäädyttämispäätös kumotaan.

10.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa sekä vaihtaa tietoa

Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä sekä ilmoitusvelvollisilta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liike- ja ammatissalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita, taloudellista asemaa tai verotustietoja koskevien tietojen salassapidosta säädetään. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies.

Selvittelykeskuksella on oikeus saada maksutta yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä ja henkilöltä selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystään kuuluvan poliisimiehen kirjallisesta pyynnöstä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toiminnantarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan salassapitovelvollisuuden estämättä.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus pyytää tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselta tai muulta toimivaltaiselta viranomaiselta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Tietojen luovuttamista koskevassa pyynnössä on yksilöitävä niiden käyttötarkoitus ja siinä on oltava pyyntöön vastaamista varten riittävät tosiseikat, taustatiedot ja perustelut.

Vieraan valtion viranomaiselta saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa muuhun kuin siihen tarkoitukseen, jota varten ne on luovutettu, ainoastaan tämän viranomaisen etukäteen antamalla suostumuksella.

Rahanpesun selvittelykeskus voi perustellusta pyynnöstä luovuttaa tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Tietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön on vastattava ilman aiheetonta viivytystä. Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja luovutettavien tietojen käytölle. Tietojen luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos se voisi haitata rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen hyöty on saatu, estämistä, paljastamista tai selvittämistä tai tutkintaan saattamista taikka muusta perustellusta syystä. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle myös ilman pyyntöä silloin, kun tämä on tarpeen tässä momentissa säädettyä tarkoitusta varten.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ulkomaisen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen torjunnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

11 Kansainväliset finanssipakotteet ja varojen jäädyttäminen

Suomea sitovat kansainväliset pakotteet perustuvat YK:n turvallisuusneuvoston tai EU:n neuvoston päätöksiin. EU:ssa pakotteita koskevat tarkemmat säännökset annetaan neuvoston asetuksina, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Pakotteet ovat kansainväliseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvä painostuskeino, ja ne tarkoittavat tiettyihin valtioihin, henkilöihin, yhteisöihin ja ryhmiin kohdistuvia rajoittavia toimia. Pakotteiden tavoitteena voi olla esimerkiksi terrorististen tekojen ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Pakotteita on olemassa erityyppisiä mm. vienti- ja tuontirajoituksia, finanssipakotteita sekä matkustusrajoituksia. Pakotteiden kohteena olevien henkilöiden, yhteisöjen ja ryhmien nimet julkaistaan asetusten liitteinä.

Finanssipakotteilla pyritään jäädyttämään pakotteiden kohteena olevien tahojen omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja muut taloudelliset resurssit. Lisäksi pakotteet saattavat sisältää kiellon rahoittaa tällaisia tahoja tai kiellon luovuttaa tai välittää varoja suoraan tai välillisesti pakotteiden kohteena oleville tahoille. Lähtökohtaisesti välillisellä saataville asettamisella tarkoitetaan varojen tai taloudellisten resurssien asettamista sellaisten oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, jotka ovat pakotteiden kohteena olevan henkilön tai yhteisön omistuksessa

tai määräysvallassa. Finanssipakotteiden kohteena voi olla myös pankkeja ja niiden ulkomaisia sivukonttoreita sekä yksityishenkilöitä.

YK:n ja EU:n finanssipakotteiden täytäntöönpano Suomessa perustuu pakotelakiin. Oikeus pakotteiden noudattamisessa tarvittavien henkilötietojen käsittelyyn perustuu henkilötietolakiin. Finanssipakotteet velvoittavat valvottavia jäädyttämään asetuksissa tarkoitettujen henkilöiden, yhteisöjen ja ryhmien varat ilman erillistä viranomaispäätöstä. Lisäksi Keskusrikospoliisi tekee kansalliseen lakiin perustuvia päätöksiä varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi. Velvoitteiden rikkominen on rangaistavaa rikoslain mukaisena säännöstelyrikoksena.

Ilmoitusvelvollisen pitää seurata kansainvälisten finanssipakotteiden ja kansallisten jäädyttämisspäätösten muutoksia ja tarkistaa rekisterinsä säännöllisesti sekä seurata maksuliikennettä ja muita liiketoimia varmistaakseen, että pakotteiden tai jäädyttämisspäätösten kohteena olevien tahojen varat ovat jäädytettyjä tai että varojen luovuttaminen on järjestetty siten, että luovutettavat varat jäädytetään. Varojen ja muiden taloudellisten resurssien luovuttaminen tai välittäminen suoraan tai välillisesti näille tahoille on kiellettyä. Pakotteet tulee ottaa huomioon esim. ilmoitusvelvollinen maariskien hallinnassa, kirjeen- vaihtajapankkisuhteissa, tuonti- ja vientikaupan rahoituspalveluissa ja tuotteisiin liittyvissä prosesseissa. Pakotteiden kohteena saattaa olla valtioita, joihin liittyvät asiakassuhteet tai liiketoimet ovat tehostetun tuntemisvelvollisuuden piirissä.

Jos ilmoitusvelvollinen löytää rekistereistään luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, jonka yksilöintitiedot vastaavat kansainvälisten finanssipakotteiden tai kansallisten jäädyttämisspäätösten kohteena olevan tahon tietoja, ilmoitusvelvollinen tulee jäädyttää varat ja ilmoittaa asiasta Helsingin ulosottovirastoon. Jos ilmoitusvelvollinen löytää henkilön, jonka yksilöintitiedot eivät täysin vastaa pakotteiden kohteena olevien tahojen yksilöintitietoja, ilmoitusvelvollinen ei tarvitse jäädyttää varoja, mutta sen pitää ilmoittaa asiasta Helsingin ulosottovirastoon ja toimia sen ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi pakotelistalla olevat yksilöintitiedot saattavat olla puutteelliset, jolloin ilmoitusvelvollinen ei ole mahdollista itse varmistua siitä, onko kyseessä oikea taho).

YK:n ja EU:n pakotteiden lisäksi joillakin valtioilla on omia kansallisia pakotteita. Ne eivät ole Suomessa juridisesti sitovia. Näistä pakotteista ehkä tunnetuimpia ovat Yhdysvaltojen valtiovarainministeriön, Office of Foreign Assets Control (OFAC), listaukset henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat tulee OFACin mukaan jäädyttää⁹⁵. OFAC -listat julkistetaan ko. viranomaisen omilla verkkosivuilla

Yhdysvaltojen kansalaisille tai yhdysvaltalaisille oikeushenkilöille, mukaan luettuna niiden ulkomailla sijaitsevat sivuliikkeet, on pääsääntöisesti kiellettyä toimia liikesuhteessa OFACin listaamien tahojen kanssa. Tämä ulottuu myös sellaisiin OFACin listaamien tahojen tytäryhtiöihin, joista listattu taho omistaa vähintään 50 prosenttia. Yhdysvaltojen asettamalla pakotteilla voi siis olla vaikutusta listattuihin tahoihin, jos ne toimivat liikesuhteessa suoraan tai välillisesti Yhdysvaltojen kansalaisen tai yhdysvaltalaisen oikeushenkilön kanssa tai ohjaavat maksun (dollarimääräisenä) yhdysvaltalaisen rahoituslaitoksen kautta, sen ulkomaiset sivuliikkeet mukaan lukien. Tässä tapauksessa yhdysvaltalaisia rahoituslaitoksia tai niiden ulkomaisia sivuliikkeitä vaadittaisiin estämään tällaiset maksut. On myös

mahdollista, että maksujen välitysketjun muut pankit (ns. intermediary banks) jäädyttävät tällaiset maksut.

Vaikka OFAC -listaukset eivät ole Suomessa juridisesti sitovia eikä ilmoitusvelvollinen näin ollen ole velvollinen jäädyttämään OFAC- pakotelistoilla olevien tahojen varoja Suomessa, voidaan OFAC -listojen seuraamista pitää kuitenkin perustellusti ResL 9 §:n 3 momentin selonottovelvollisuuden piiriin kuuluvana tilanteena. Myös liiketoimen keskeyttämistä lisäselvitysten hankkimista varten voidaan perustella ResL 26 §:n 1 momentin noudattamisella. Koska yhdysvaltalaiset pankit ovat velvollisia jäädyttämään OFAC -listalla oleville tahoille kuuluvat maksut, ilmoitusvelvollinen olisikin syytä huomioida tämä riskienhallinnassaan.

12 Muutoksia 1.1.2019

Rahanpesulakiin on tulossa muutoksia, kun niin sanottu viides rahanpesudirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843) pannaan kansallisesti täytäntöön. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019.

Lakiluonnos sisältää muun muassa seuraavia muutoksia rahanpesulakiin:

- **Rahanpesulain soveltamisalaa laajennetaan.** Rahanpesulakia sovellettaisiin toimilupavalvottavaa vastaavaan ulkomaalaiseen yhteisöön, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluja sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä. Veroneuvojen lisäksi soveltamisala laajennettaisiin koskemaan muita henkilöitä, jotka tarjoavat pääasiallisena ammattitoimintanaan suoraan tai välillisesti verotukseen liittyvää tukea ja neuvontaa. Edellisten lisäksi ilmoitusvelvollisiksi kuuluisivat jatkossa myös virtuaalivaluuttojen tarjoaja, liike- tai ammattitoimintana taide-esineitä myyvä tai välittävä tai niitä vapaasataman kautta myyvä, välittävä tai säilyttävä niiltä osin kuin maksusuorituksen koko on vähintään 10 000 euroa joko yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina.
- **Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tehtävistä, jotka ovat poliittisesti vaikutusvaltaisia.** Asetus kattaisi muun muassa sekä kansallisesti merkittävät julkiset tehtävät että kansainvälisten järjestöjen merkittävät julkiset tehtävät.
- **Asiakkaan tuntemista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi sähköisen rahan poikkeuksen osalta.** Sähköiseen tietovälineeseen tallennettavan euromäärän enimmäisraja laskettaisiin 250 eurosta ja 500 eurosta 150 euroon, käteisen lunastusmahdollisuus sähköisestä tietovälineestä laskettaisiin 100 eurosta 50 euroon.
- **Euroopan talousalueen ulkopuoliseen valtioon liittyvän asiakkaan tehostettua tuntemismenettelyä täsmennetään.**

- **Finanssivalvonnan oikeutta käyttää tehtävissään rahanpesulain nojalla saatua salassa pidettävää tietoa rajattaisiin.** Tietoa voitaisiin käyttää vain luotto- ja rahoituslaitoksen valvonnassa, oikeudenkäynnissä tai hallinnollisessa menettelyssä, jossa haetaan muutosta tai oikaisua Finanssivalvonnan tai aluehallintoviraston tekemään päätökseen, ja luotto- tai rahoituslaitosta koskevan lainsäädännön nojalla vireillä olevassa oikeudenkäynnissä.

Atso Andersen 2018